

BİR DERBİ CİNAYETİNİN ARDINDAN: FUTBOLDA ŞİDDETİN TÜRK BASININDA TEMSİLİ ÜZERİNE

Selma ULUS

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi

Gazetecilik Bölümü

İstanbul

ÖZET

Medyadan bize ulaşan haber ve görüntüler, her geçen gün adeta bir şiddet sarmalının içinde yaşadığımızı göstermektedir. Ülkemizde şiddetin en yoğun yaşandığı alanlardan birinin futbol olduğu bilinmektedir. Geçmişten bugüne, futbola ilişkin haberlere baktığımızda, bu alanda şiddetin giderek tırmandığı ve alınan pek çok önleme karşın bunun önüne geçilemediği görülmektedir. Futbolda yaşanan şiddet olaylarının son örneği, 12 Mayıs 2013 Pazar günü İstanbul'da Fenerbahçe ile Galatasaray arasındaki karşılaşmada yaşanmış, Fenerbahçe'nin 2-1 üstünlüğü ile biten maçın ardından bu kulübün taraftarı Burak Yıldırım maç çıkışında bıçaklanarak öldürülmüştür.

Medyanın ilettiği haberlerde kullandığı dil ve söylemle şiddeti ürettiği bilinen bir gerçektir. Bu çalışma, yeniden gündeme gelen futboldaki şiddet sorununa, bahsedilen Galatasaray-Fenerbahçe maçına ilişkin haberler üzerinden bakmaktadır. Derbi maçının oynanacağı günden, gencin ölüm haberinin duyurulmasına kadarki süreçte -12-15 Mayıs 2013 tarihleri arasında - Hürriyet, Milliyet, Zaman, Sabah, Vatan ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haberlerde; atılan manşetler, alt ve üst haber başlıkları ve kullanılan fotoğraflar, basın şiddeti nasıl beslediğinin ipuçlarını verecek niteliktedir. Medya sorumsuzca ve bilinçli olarak ürettiği bu haberlerle, şiddeti meşrulaştırmakta ve yeniden üretmektedir. Bu çalışma futbolda geçmişten bu yana önlenemeyen ve giderek artan şiddetin diline, gazetelerimizdeki temsili üzerinden bakarak medyanın bu süreçteki rolüne eleştirel bir bakış getirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: futbol, medya, şiddet, futbolda taraftarlık, fanatizm

In the Aftermath of a Derby Murder: On the Representation of Football Violence in the Turkish Press

ABSTRACT

The news and images sent to us over media indicate that we live in a vicious circle of violence. Football is one of the fields which is permeated with so much violence in Turkey. When we take a look at the news about football, it is seen historically that violence has alarmingly increased in this field. The most recent case of violence in football in Turkey occurred during the game between Fenerbahce and Galatasaray in İstanbul on 12 May 2013. After the derby game which was won by Fenerbahce (2-1), a fan of this team, Burak Yıldırım (20) was stabbed to death by some Galatasaray fans.

Media contributes to (re)production of violence through its particular language and discourse used in the news. This study will focus on the issue of violence in football through the analysis of news about the most recent case of violence that resulted in the death of a young person after the aforementioned Galatasaray-Fenerbahce derby game. The headlines, subtitles and photographs used in the news coverage in the dailies such as Hürriyet, Milliyet, Zaman, Sabah, Vatan and Cumhuriyet starting on the day the game was played until the day Yıldırım's death

happened (12-15 May 2013) demonstrate how the media breeds violence. The media serves to legitimize and reproduce violence through making such news irresponsibly and deliberately.

Key Words: football, media, violence, team supporters, fanaticism

Giriş

Medyada şiddet insanların saldırgan olmasına ya da suç işlemesine neden olmayabilir ama daha zarar verici bir şey yapar. Medyada şiddet, insanları şiddet dolu bir dünyada yaşadıklarına ve dünyayı daha güvenli bir hale getirmek için şiddetin gerekli olduğuna inandırır. Önünde sonunda medyada şiddet, insanların hayatlarıyla ilgili hayalleri ve gelecek hakkındaki düşünceleri üzerinde zararlı etkilere sahiptir. Bu endişe dolu dünya görüşü, öz kimliklerimizi korkuyla yoğuran bir şiddet kültürünün sonucudur (Trend, 2008, s.80). Günümüzde büyük bir sektör halini alarak tüm sporların önüne geçen futbol, şiddetin en yaygın görüldüğü alanlardan biridir.

Elias ve Duning sporun ortaya çıkışını, şiddetli düelloların giderek daha fazla yaygınlaşmasının bir parçası olarak oyunların düzenlenmesinin İngiltere'deki nüvesinden serpilip geliştiği, modernizmin "medenileştirme süreci"nin bütünsel bir parçası olarak betimlemişlerdir (aktaran Rowe, 1996, s.172). İlk kapitalist ve endüstriyel güç olan İngiltere aynı zamanda spor kurumlarının ve pratiklerinin ortaya çıktığı nokta olarak da görülür. XIX. yüzyılda Britanya'da inşa edilen spor modelleri tüm öncekileri önüne katıp süpürmüş ve hakikaten evrensel bir modern kültürel biçim olarak ortaya çıkmıştır. Modern rekabetçi sporun doğumu ve büyümesine ilişkin bu araştırmadan ortaya çıkan tutarlı izlek, Viktoryen bireysel katılım ve kendi kendini yetiştirme ideallerinden giderek uzaklaşılması ve spordaki yüksek başarının hem kitlesel eğlencenin evrensel bir vasıtası olarak hem de uluslararası politik/ideolojik mücadelenin simgesel temsili olarak kamu önünde sergilenmesinin bir değer olarak yerleşiklik kazanmasıdır (Rowe, ss.173-174). Egemen sınıflar ve özellikle kapitalizm döneminde burjuvazi, her şeyi, her alanı kendi sınıf çıkarına uydurduğu, çarpıttığı, yozlaştırdığı gibi sporu da kimi zaman düzenin gerektirdiği insan biçimini yetiştirmek üzere genel eğitim içinde kullanmış, kimi zaman askeri yönüne ağırlık vermiş, kimi zaman da tam bir uyutma aracı, eğlence, zevk sefahat niteliğinde kullanmıştır (Gür, 1979, s.39). Sporda kural ile kuralsızlık birbirlerini daima güvenilir bir biçimde dengeler; aslında birçok spor dalında amaç kuralları en uç noktalarına itmek, yasadışı sınırlarında oynamaktır. Düzen ve denetim güçleri ile bozma ve düzensiz hale getirme güçleri arasındaki bu güvenilir denge, yalnızca oyunların kendi yapılarıyla sınırlı değildir; bu dengenin

izleri oyunların toplumsal işlevlerinde olduğu kadar resmi örgütlenmelerinde de sürülebilir. Atletizm ve okçuluk gibi bir takım sporların kökleri sağladıkları toplumsal yararlarında yatmaktadır. Ama örneğin futbol ve boks gibi sporlar halktan kaynaklandıkları yönünde güçlü izler taşımaktadırlar. Bunlar eğlenme kadar serbest kalış sunarlar. Düzenin güçlerini kabul ettikleri ölçüde açık bir şekilde düzensizliğin güçlerini de taşırlar (Fiske,1999, s.101).

Kapitalist toplum, tüketicinin ihtiyaçlarını üretmeyip, ürettiği metalara tüketiciyi uyduran bir üretim biçimi olarak karakterize olmaktadır. Tüketici/spor seyircisi; üreticiler/büyük finans şirketleri, kulüpler tarafından halkın sahte olaylara yönlendirilmiş ihtiyacı, yıldız sporcularla ve onların insanüstü dereceleriyle tatmin olunarak milyonlar kazanılır. Bu bağlamda günümüzde herkes için spor, kitle sporu düşüncesi oluşturulmaya çalışılırken ve tartışmaları sürüp giderken, çoğunlukla amaçlanan şeyin gerçekten “herkesin spor etkinliklerine katılması” olmadığı görülmektedir. Toplumun tüm bireylerinin, fizik ve moral sağlığı için spora yönelme, spora yatırım yapma düşüncesi eskisi gibi duraksamasız kabul görmemektedir. En kârlı olanın ticari spor olan seyirlik sporlar olduğu, elit spor, yıldız spor, en üst düzeyde bir azınlığın yapabileceği sporlar olduğu fark edildikten sonra tüm idealist uğraşlar ve yaklaşımlar boşuna olmaktadır (Gür, 1979, s. 8-9).

Geçmişten günümüze uzanan süreçte diğer spor dallarına fark atarak onların önlerine geçen futbol, XIX. yüzyılın ortalarından başlayarak kitlesel bir nitelik taşıyan çağımızda, kitlelerin gerek seyir ve eğlence talebine, gerekse makro düzeyde iktisadi yapının gerektirdiği kitlesel davranış biçimine en uygun spor dalı haline gelmiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan bu yana beyzbol, basketbol, Amerikan futbolu gibi sporların ağırlıklı olduğu Amerikan spor- eğlence endüstrisi bir yana bırakılırsa, dünyadaki, özellikle Avrupa'daki spor endüstrisinin en önemli malzemesi veya “mal” ı futbol olmuştur. Bu süreç, medyanın büyük bir endüstriyel güce dönüşme süreciyle de örtüşmüştür (Bora ve Uluğ, 2003, s.216).

Kolektif bir spor olan futbol, kapitalist sistem tarafından kitleleri sisteme bağlamanın en önemli araçlarından biri olarak çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır. Futbolun kitlelerin üzerindeki etkisinin, iktidarlar tarafından kitlelerin bilincini çarpıtmada, dikkatlerin yaşanan toplumsal sorunlardan başka tarafa çekmekte ve egemen ideolojinin yaygınlaştırılmasında kullanıldığı tezi gündemi her zaman meşgul eden bir iddiadır. Spor yapan değil, seyreden kitlelerin yaratılmasıyla, yani hayatın bir anlamda öznesi yerine nesnesi olmayı kabul etmiş kitlelerin yaratılmasıyla, egemenlerin

egemenliklerini sürdürebilmesinin koşullarını yaratmak, kolaylaştırılmış olmaktadır. Futbol kitleleri bölmenin birbirine rakip, düşman haline getirmenin, yani kitleleri tuttukları kulübe göre bölmenin, bir aracı olarak kullanılmaktadır. Futbolda fanatik taraftarlık körüklenmektedir. Futbol dünyanın giderek artan ve çözülemeyen sorunları ile kuşatılmış ve bu çözümsüzlüklerden bunalmış insanının, ona var olduğunu hatırlatan duygu ve düşüncelerini taraf tutarak duyurma fırsatını veren, en kolay ve eğlenceli ifade edildiği bir oyundur. Futbol belli ortak paydalarda ortak coşkuları taşıyarak ve içlerinde birikmiş belli kırgınlıkların öfkelerin çözümsüzlüklerin başka bir ifade yoluyla bulunduğu çoğunlukla şiddetin bir boşalım aracı olarak kullanıldığı alanlardan biri haline gelmiştir (Ulus, 2007, s.217).

Bütün spor dallarının temelinde, geniş kapsamlı bir kavram olarak, insanın kendisiyle ve başkalarıyla savaşımı yer alır. Kazanma içgüdüsünü yüceltmek, insanın bedensel, ruhsal gelişmesine, beceri kazanmasına, dinç ve sağlıklı yaşamasına, kendine ve başkalarına güvenmesine, mutlu yaşamasına yardımcı olur. Spor yapanların bireysel ya da toplumsal nedenlerle bu amacı görmezden gelmeleri, saptırmaları, kötüye kullanmaları, sporu, saldırgan davrananların ve şiddet eylemlerinin yer aldığı gerçek bir savaşa dönüştürür (Köknel, 2013, s.145). Günümüzde futbolun, kitleleri bölmenin birbirine rakip, düşman haline getirmenin yani kitleleri tuttukları kulübe göre bölmenin bir aracı olarak kullanılmakta olduğu, futbolda fanatik taraftarlığın körüklenmekte olduğu bilinen bir gerçektir. Ne olursa olsun kendi takımının zaferini görmek isteyen, takımı yendiğinde kendini zafer kazanmış olarak gören; yenildiğinde büyük bir felakete uğramış, birçok halde “satılmış hakem”, “ ruhsuz futbolcu” tarafından kandırılmış hisseden, karşı tarafın taraftarlarıyla cenge giren “taraftar”, gerçek taraftar olarak görülmektedir. Ekonomik sistemin bir kenara ittiği, işsiz, eğitimsiz, sosyal kimliği olmayan enerjisini nereye harcayacağını bilemeyen gençlik yığınlarının dışında, son dönemde hızla taraftar kazanan fanatizm ve artan milliyetçilik sonucu şehirli orta sınıfın şiddet olaylarına karıştığı görülmektedir (Ulus, s.217).

Oktay, (1995, s.128) günümüzde futbolun spor veya oyun olmaktan çok öte olduğunu şu sözlerle betimlemektedir:

Taraftarların döner bıçaklarıyla birbirine girdiği, katil olmayı göze aldığı anımsanacak olursa, bir spor, yani oyun olarak icat edilen futbolun, zaman zaman tehlikeli bir narkotik etkisi yaptığını da kabul etmek gerekiyor. Büyük maçlarda seyircilerin tribünlerden yükselip dalga dalga sokaklara yayılan “ölmeye, ölmeye geldik” biçimindeki tempolu haykırışları, bu etkinin gücünü göstermeye yeter.

Spor tarihimizde fanatik taraftarların yol açtığı saldırı ve şiddet olaylarının sayısız örnekleri vardır. Örneğin, 1967 yılı Eylül ayında Kayserispor ile Sivasspor arasında oynanan Türkiye 2. Ligi futbol maçında iki takımın taraftarları arasında çıkan kavgada 48 kişi ölmüş, 600 kişi yaralanmış, stadın tribünleri yakılıp yıkılmıştır (Köknel; 2013;146).

Şiddetin Tanımı ve Nedenleri

Şiddet sözcüğü genel anlamda, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı nitelendirir. Şiddet özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri, taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, bireye ve topluma zarar eylemlerini kapsar. Yeryüzünde hiçbir toplum, hiçbir birey şiddete yabancı değil; ne var ki “şiddet” ilkel toplumlarda günlük yaşamın doğallıkları arasında kabul edilirken, gelişmiş toplumlarda her türlü uygulanış biçimiyle adli kovuşturmalara neden olmaktadır. Söz gelimi “Dayak cennetten çıkmadır.” “Kızını dövmeven dizini döver.”, “Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin.”, “Hocam eti senin kemiği benim.”, “Anaların vurduğu yerde gül biter”, “Baba değil mi, evladını döver de sever de.”, “Şeriatın kestiği parmak acımaz.” türünden, ilkel toplum bireyelerinin iç dünyalarını, kafa yapılarını yansıtan özdeyişlere uygar toplumlarda artık pek rastlanmamaktadır (Kavukçuoğlu D.,14 Kasım 2004, Şiddet 2 Cumhuriyet,s.17).

Türkiye Felsefe Kurumu Başkanı İonna Kuçuradi, uluslararası bir sempozyumda (Türk Tabipler Birliği; TTB, 2007) şiddetin, kişilerin duydukları sayısız değişik ve değişken ihtiyaçlarla doğrudan ilgili olduğunu ve son yıllarda korkutucu boyutlara vardığına işaret ederek, konuya ilişkin görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

Şiddet hayvansal yanımızla ilgilidir, deniyor. Ama hayvanların yaptıkları şiddet değildir. Onlar belirli uyarıcılara cevap veriyorlar. Şiddet dediğimiz şey insanlara özgüdür. Yaramazlık yapan çocuğunu kızgın maşayla yakmak da şiddettir. Bir esiri çıplak durmaya mecbur etmek de şiddettir.

Şiddetin uzantısı olan saldırganlığın kaynaklarına baktığımızda; bizi kızgınlığa iten nedenlerin başında engellenmenin geldiğini görmekteyiz. Aile yaşamı başlıca engellenme kaynaklarından biridir. Ekonomik sorunlar ailelerde yüksek düzeylerde engellenmeye yol açar. Aile içi çatışma ve şiddet işçi sınıfında orta sınıfta olduğundan daha yaygındır. Böylesi çatışmalar ve saldırgan davranışlar, geçim sağlayıcısı işsiz ve çocuk sayısı özellikle fazla ailelerde de yaygın olmak eğilimindedir. Engellenmenin bu

etkisi daha geniş bir açıdan toplum genelinde de görülebilir. Ekonomik çöküntüler herkesi etkileyen engellemeler yaratır. İnsanlar iş bulamaz. Gereksinimleri olan şeyleri satın alamaz ve yaşamlarının tüm yönlerinde büyük ölçüde kısıtlanırlar. Sonuç saldırganlığın değişik biçimlerinin daha yaygın hale gelmesidir. Böyle bir sonuca ilişkin kanıtlar Hovland ve Sears tarafından yapılan (aktaran Taylor, Peplau ve Sears, 2010) bir çalışmadan gelmektedir. Bu araştırmacılar 1882-1946 yılları arasında Amerika'nın güney eyaletlerinden birinde, pamuk fiyatları ile beyazların zencileri linç olayları arasında güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Pamuk fiyatlarının yüksek olduğu zamanlarda sadece birkaç linç olayı görülürken, fiyatların düşük olduğu dönemlerde linç olaylarının anlamlı olarak arttığı ortaya çıkmıştır (Taylor, Peplau, Sears, 2010, s.416). Saldırganlıkla ilgili araştırmaların çoğu; kızgınlık ve engellenme gibi saldırganlığın duygusal önkoşulları üzerinde odaklaşmıştır. Buna karşın Deutsch, (Akt. Taylor ve diğ., 2010) 1993'te duygusal durumlardan bağımsız olarak saldırganlığın rekabete yol açan durumlar tarafından istenmeksizin beslenebileceğine işaret etmektedir. Özgül olarak rekabete dayalı durumların sık sık yıkıcı kızgınlık, tartışma ve saldırganlık örüntülerinin habercisi olabileceğine dikkat çekmişlerdir. Bu kuramı sınavan bir çalışmada, katılımcıların önce belirsiz bir saldırganlık durumunu rekabetçi açıdan düşünmeleri sağlanmıştır. Daha sonra video oyunu "Mario Kardeşler" i oynadıklarında, durum hakkında rekabetçi bir açıdan düşünmeleri sağlananların gereksiz yere, belirli bir durum hakkında işbirliği açısından düşünmesi sağlananlardan daha fazla video kahramanı öldürdükleri görülmüştür (Taylor, Peplau, Sears, 2010, s.418-419). Burada öne sürülen görüş, saldırganlıkta rekabetçi tutumların rolünü göstermesi açısından önemlidir.

Aslında futbol şiddeti içinde barındıran bir oyundur. Kazanma hırsını sonuna kadar gözlemleyebileceğimiz, deyim yerindeyse bir erkek oyunudur. Futbol takımına heyecanlı ölçüsüz ve katı şekilde bağlanmanın (fanatizmin) psikolojik arka planına bakıldığında, özellikle bireyselleşmemiş kişilerin kendi egosunun bir kısmını yok sayarak başka birine bağlandıkları görülür. Kişi gelecek kaygısına, kimlik kaygısına, belirsizliğe bir tepki olarak aşırı bağlanma ihtiyacı hisseder. Çünkü kaygı insanın psikolojik bütünlüğünün tehdit altında olduğunu gösterir (Tarhan, 2010). Futbol kapitalist toplumun ideolojisinin özünü taşır ve aşılır: Egoist ve saldırgan bireyciliği teşvik eder. Futbol izleme saldırgan dürtüleri tahrik eder ve aynı zamanda sadistçe fiziksel etkinlik gösterisine izin vererek bu saldırganlığı tasfiye eder (Erdoğan, 2008, s.38-39).

Şiddete, saldırganlığın kaynaklarına ve futbola dair bu tanımlamaların ardından İrfan Erdoğan'ın (2008, s.40-41) söyledikleri oldukça anlam kazanmaktadır:

Seyirci, baskı altında engellenmişliklerinden deşarj olmanın risksiz olasılığıyla şiddet kullanmaya ve "düzene tehlikeli olmayan" kamu düzenini bozmaya yatkındır. Birey, benzer psikolojiyle dolu bu sürü içinde, birikmiş öfkesini çıkartabilecek ve sıyrılıp gidecek güçte hisseder kendini. Bu nedenle, sürü gibi gruplar halinde şehrin sokaklarına dökülür; "takımı" yenildiği için küfürler yağdırarak dolaşır. Faşist\kapitalist düzende ezilenlerin faşistçe ezilmelerinin öfkesini faşistçe davranışla yapabileceklerini anladıkları durumlarda, ifade edip geçici rahatlık sağlamalarından bahsediyorum.

Futbolda Artan Şiddet ve Medya Üzerine

Türkiye'de geçmişten bu yana meydana gelen futbolda şiddet olaylarına ilişkin sistematik tarihsel bir araştırma mevcut değildir. Kozanoğlu(1990)'na göre: 1900'lerin ilk on yılında futbol kavgalarında asıl ateşleyiciler sahadakilerdir ve futbolda her hafta çeşitli kavgalara ve yakası açılmamış küfürlere tanık olunmaktadır. 1950'lerden sonra profesyonellik resmiyet kazanınca, maçların havasının değiştiği, gerilimin arttığı ve futbolla ilişkili olayların büyümeye başladığı ifade edilmektedir. 1960'ların ve 1970'lerin başındaki bazı olayların da eski yumruklu kavgaları arattığı bildirilmektedir. Yukarıda görüldüğü gibi, uluslararası spor şiddeti tarihe geçmiş olan, 1967'deki Kayseri-Sivas maçında 40 ölü ve 600 yaralıyla Türkiye futbol tarihinin en acı olayıdır. Futbolda seyirci şiddeti bağlamında ortaya çıkan başka bir değişiklik, ulusal takım ve 1. Ligdeki takımların Avrupa'daki bazı başarılı sonuçlar alınması üzerine, sevinçlerin silahla gösterilmesi 'gayretkeşliği' yüzünden, beşikteki çocuklara kadar varan ölümlerin' yaşanmasıdır (aktaran Çağlayan ve Fişekçioğlu, 2004, s.130,132).

1980'lerin ortalarından itibaren Türk medyasında 'futbol' kavramının spor medyasını işgal ederek tekeli altına aldığı görülmektedir. Üç büyük İstanbul kulübünün (Bora ve Uluğ, 2003, s.215) haber ve yorumlarının medyadaki ağırlığı, spordaki objektiflik kriterlerinin değişmesini de beraberinde getirmiştir. Bu üç büyük kulüp (Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş) kongrede seçilen, medyanın desteğini sağlamış, kişi ve grupların(sermaye sahiplerinin) mülkiyetinde olurken (Erdoğan, 2008 s.23) Türkiye'de 1980'lerden başlayarak gelişen özel koşulların, futbolun endüstrileşme sürecini hızlandırdığı görülmektedir. 12 Eylül askeri darbesiyle kurulan otoriter rejim ve hemen ardından 1983'te iktidara gelen Özal yönetimi döneminde medyanın futbola olan ilgisinin arttığı, gazetelerin spora ama özellikle futbola ayırdıkları hacmi genişlettikleri

görülmektedir. 1990' lı yıllarda ilk özel televizyon kanalı olarak yasalardaki boşluklardan yararlanarak faaliyete geçen İnterstar en önemli reklam gelirini üç büyük kulübün maçlarını naklen yayınlayarak elde etmiştir. Naklen yayınlar ve özel televizyonların hayata girmesiyle birlikte, medya aracılığıyla futbol ortamını “seyreden” tüketici kitlesinde büyük artış olmuştur. Futbola dönük ilgi artışının teşvikçilerinden biri olan medyanın kendi içinde yaşadığı değişimin trajik yanı, bu süreçte spor gazeteciliğinin futbol gazeteciliğine dönüşmesidir (Bora ve Uluğ, 2003, ss.217-218).

Tüm bu gelişmelerle futbolun hayatımıza fazlasıyla girmesinin ve ulusal takım ve 1. Lig'deki takımların Avrupa'daki bazı başarılı sonuçlar alması ardından, futboldaki milliyetçi unsurların da öne çıkarılmasıyla şiddetin başka şekillerde yaşanmasına tanık olunur. 2000 yılında UEFA Kupası'nda Galatasaray-Leeds United maçı öncesinde İstanbul'da iki İngiliz taraftarın öldürülmesi, 2004 Kasım ayında bir Beşiktaş taraftarının tribünde bıçaklanması, yakın tarihimizde yaşanan stadyum olaylarından bir kaçıdır.

Dünyada yaşanan en dramatik şiddet olayı ise 1985 yılında Brüksel'in Heysel Stadı'nda meydana gelmiş; Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finalini oynayan Liverpool ile Juventus takımları arasındaki maçta, Liverpool'un saldırgan taraftarlarının çıkardıkları olayda 50' den fazla insan ölmüş, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Konuya dünya ölçeğinde baktığımızda futbolda 2014 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacak olan Brezilya'nın, futbola bağlı şiddet olaylarında son 10 yılda 42 kişinin ölümüyle ilk sırada yer aldığı bildirilmektedir. Anadolu Ajansı'nın futbolda şiddet konusuyla ilgili bir araştırmayı yapanlardan Rio de Janeiro Devlet Üniversitesi'nden Sosyolog Mauricio Murad, Brezilya haber ajansına yaptığı açıklamada, araştırmaya başladıklarında Brezilya'nın ölüm vakaları sayısında İtalya ve Arjantin'in ardından üçüncü sırada geldiğini bildirmiştir. Araştırma sonuçları, kurbanların çoğunun 14 ila 25 yaşlarında ve orta sınıftan olduğunu, vakaların hemen hemen %80'inde, kurbanların taraftar gruplarının en azılı kısmıyla hiçbir bağlarının bulunmadığı ortaya konmuştur. Şiddet sıralamasında ilk üçte yer alan bu ülkelere baktığımızda, futbolun en fazla öne çıktığı ülkeler olması dikkat çekicidir(21 Temmuz 2009, <http://www.haberler.com/brezilya-futbola-bagli-olumlerde-birinci-haberi/>).

Şiddetin futbolda sürekli var olmasının bazı iç dinamikleri bulunmaktadır. Şiddet bir sonuçtur. O halde bu sonuca yol açan nedenleri iyi incelemek zorundayız. Bugün futbolun bir gösteri endüstrisine dönüşmesi, kendi siyasal iktidarını da yaratmaktadır. Bu siyasal iktidarı paylaşanların, futbolun yığınsallığından yararlanmak

ve onu kendi dümen sularına çekmek için gösterdikleri çaba ve harcadıkları her tür enerji ve tahrik, futbol izleyicisindeki içgüdüsel saldırganlık davranışının harekete geçirilmesini sağlayan temel içsel dinamiklerden en önemlisidir. Bu içsel dinamiği harekete geçiren en önemli araç medyadır. Futbolda şiddetin özellikle, medyada yapısal dönüşümün ardından bu sektörde pastanın giderek büyümeye başladığı 1990'lı yılların başından itibaren yönlendirilebilir içsel bir olgu haline gelmesi; kitlelerin, bu tehlikeyi görmelerinin önünde bir perde görevi görmektedir. Bugün yeni futbol ekonomisinde, altyapıda dev bir tekelleşme; üstyapıda, yani iktidarda ise yönetim ve denetimi elinde tutan oligarşik bir yapılanma mevcuttur (2004).

Futbol iktidarının oluşumunda kitle iletişim araçlarının çok önemli işlevleri bulunmaktadır. Bu iktidarı paylaşanlar, futbolun kitleler tarafından uygulanmasından çok, konuşularak kendi iktidarlarının yeniden üretilmesini, birbirleriyle girdikleri sıkı ilişkilerle sağlamaya çalışırlar. Bugünün koşullarında bir futbol maçını, stadyumda en fazla iki yüz bin kişi -Brezilya Maracana'da- izleyebilir; oysa aynı maç, televizyondan¹ milyarlarca insana izlettirilebilir; yine milyonlarca insan yazılı basından aynı maç hakkında bilgi sahibi olabilir. Hangi araç kullanılırsa kullanılsın, hedef kitle bu alanın iktidar odaklarının etkisi altına girmektedir. Kısacası, yeni futbol ekonomisinde gelirin paylaşımı ve nüfuz alanının daha da arttırılabilmesinin yolu, medya aracılığıyla daha büyük kitlelere ulaşmaktan geçmektedir. Bu amaca ulaşmada kullanılan yöntem ise ilginin her zaman en üst seviyede olmasını sağlayacak, reyting mücadelesinden geçmektedir. Bu amaçla, TV'lerde spor programları, basında köşe yazıları ve futbol haberleri, her zaman rutin olmayan şeyleri ön plana çıkartarak; bir yandan bu tür olayların önüne geçilmesi şeklinde göstermelik bir popülist yaklaşım sergilerken; diğer yandan taraftarın, futbolcu, yönetici, federasyon ve hakemle karşı karşıya gelmesini sağlayacak, ateşi daima yüksek tutacak yorum ve haberlerin tekrarıyla, konuyu sürekli sıcak tutmaya çalışır (Akşar, 16 Şubat 2004. <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/257334.asp>).

Günümüzde uygarlık ve şiddet kavramları birbirlerine ters gibi düşünülse de, aslında modern zamanlarda şiddetin, aynı ilkel şekliyle, sadece ortamlarını değiştirerek varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Haber saatleri ve gazeteler evrensel kabul gören "iyi olay, kötü haber; kötü olay, iyi haber" prensibiyle, dünyanın dört bir yanından derledikleri şiddeti halkın evine-işyerine taşımaktadır. İronik bir yaklaşımla Eski Yunan

---

¹ İnsanlık tarihinde aynı anda tek bir faaliyetle uğraşmak üzere bir araya gelen en fazla sayıda insan kalabalığı, Olimpiyat Oyunlarını ve Dünya Kupasını izleyen televizyon izleyicileridir" (Rowe, 1996, s.253).

tiyatrosundaki “katharsis / arınma” yöntemiyle Oidipus’ta ve Antigone’da “insanlara büyük acılar seyrettirerek acılardan arındırma” işlevini modern zamanlarda televizyonun üstlendiği savunulmaktadır. Authier, kahramanlarını İngiliz holiganları arasından seçen bir roman üçlemesi yazan İngiliz yazar John King’in, holiganlık konusundaki medyatik çözümlemesini şöyle aktarmaktadır: “Medya gerçekten yaşanmış, ama önemsiz bir olayı dehşet verici ve kitlesel bir tehlikeye dönüştürür. Amaç, taraftarların hepsini ve onlar aracılığıyla halkı şeytanlaştırmaktır. Medya sıradan insanlardan umacılar yaratır.” (Özsoy, 2011, s.91).

Reyting ve tirajdan başka amacı, denetim kaygısı ve düşüncesi olmayan futbol medyası, Türkiye’de sinema ve tiyatroya gitmeyen, yazılı basında spordan başka haber okumayan, kitap/dergi karıştırmayan, özgün meşgaleleri olmayan bu gençlere yönelmiştir. 17-25 yaş arasındaki bu gençliğin, kimlik arayışı yarım kalmış, ekonomisi bozuk, sosyal aidiyeti henüz gerçekleşmemiş olanları, yarı çaresizlik içinde kendilerine temsil edecekleri ve edilecekleri kahramanlar, idoller, kişiler aramaktadırlar. Futbol ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik olarak büyük bir baskı altında olan bu grubun yaşama açılan tek ışıklı penceresi, agresyonunun kızgın buharının çıkacağı tek geniş bacası olmuştur. Bütün ekonomi bilimi paraya, bütün yaşam felsefesi durumu kurtarma çakallığına, bütün kültürü ise delikanlılığa indirgenmiş bozuk sosyo-ekonomik düzende, onlar için tek tatmin edici kurum, hiç olmazsa gelecek hafta galip gelecek takımlarıdır. Bu genç erkek grubunun bütünü her hafta acı/ keyif dengesiyle yaşamlarını ancak bu ortamda çekilir kılmaktadır (Ulus, 2007, s.223).

Medyada Futbolun Temsili ve Şiddet

Türkiye’de neredeyse tüm erkeklerin günlük yaşamının bir parçası olan futbol içinde üç büyükler olarak bilinen İstanbul takımları merkezde yer almaktadır. Bu takımlar etrafında oluşan bir futbol kimliği ve hegemonik pratiklerin kurulduğu ve popüler tribün kültürünün yapılandığı bir futbol alanı medya tarafından da bu temeller etrafında yansıtılmaktadır. Yapılan haberlerin çoğu tribündeki taraftarların dili olarak kendini sunmaktadır ve haber başlıkları taraftarın sesi olduğunu iddia etmektedir. Bu anlamda medyanın futbol konusunda var olan hâkim dili sürdürdüğü, hatta yeniden üreterek güçlenmesine sebep olduğu görülmektedir. Futbol dilini oluşturmaya yarayan lakap ve adlandırmalar, argo, ötekileştirme sıklıkla kullanılmakta, milliyetçi, cinsiyetçi, homofobik ve şiddet içeren haber ve haber başlıkları yoğunluklu olarak bu gazetelerde yer bulmaktadır (Hacısofıtaoğlu ve Koca, 2011, s.83)

Medyada futbol temsililerinin spora özgü unsurlardan çok spor dışı, özellikle şiddet içeren savaş, kavga, dövüş gibi eril unsurlarla kurulması sırf Türkiye'ye özgü değildir. Futbol hem bireysel hem de kolektif mücadeleye dayanan bir spor olduğu için medyanın çatışmayı dramatikleştirme genel eğilimi nedeniyle bu mücadeleye ilişkin unsurları vurgulaması doğaldır. Ne var ki Türkiye'de bu unsurların medya temsillerindeki oranı, oynanan futbolun tekniği, incelikleri ve niteliğine ilişkin değerlendirmeleri tümüyle bastırarak düzeye ulaşmıştır. Basında spor sayfaları, televizyonda spor bültenleri artık neredeyse tümüyle erkek sayfaları, programları haline dönüşmüştür (Mutlu, 1996, s.368).

Yaşadığımız dünyayı algılamaya, anlamaya ve sormaya dilin yardımıyla başlarız. Gerçeklerimizi dil üzerinden kurar ve planlarız. Tam da bu fonksiyonel özelliğinden dolayı dil bir güç ve şiddet aracına dönüşebilmektedir. Plötz, bu güç ve şiddetin iktidar sahipleri tarafından etkilenmekte ve biçimlenmekte olduğuna dikkatleri çekmektedir. İktidar sahiplerinin sözcükleri, tümce yapıları, sloganları dile daha çok egemen olmakta ya da dili, daha çok biçimlendirmektedir. Erkek egemen bir yaşam dünyasında dilin de gittikçe eril bir yapıya dönüşmesi söz konusudur (aktaran Karabağ, 2010, s.26).

Bir spor karşılaşmasının temel ve doğal kuralı taraftarlardan birinin yenip diğerinin yenilmesidir. Ama medya bu doğallığı yok etmektedir. Futbolda yenilmek diye bir kavram yoktur. Madem büyüksün o halde yeneceksin. Çünkü erkekliğin olmazsa olmaz koşulu üstün gelmek ve yenmektir (Mutlu, 2005, s.336). Spor, kapitalist toplum ideolojisinin özünü ifade eder ve aşılır: Egoist ve saldırgan bireycilik, insafsız rekabet, fırsat eşitliği masalı, otoritaryanizm, şovenizm, seksizm, militarizm ve emperyalizm. Devlet ve devlet örgütleri girişimleriyle sporun bu durumunu destekler (Alemdar ve Erdoğan, 1994, s. 96).

Bu açıdan bakıldığında Türk medyasında futbola ilişkin haberlerde, spor sayfalarında, spor medyasında kullanılan dilin saldırganlık ve şiddeti içeren yanı ve bu dil içinde şiddete dair ifade, fotoğraf ve metaforların yaygın bir şekilde kullanıldığı gözlenmektedir. Ticari kaygılarla, tiraj amacıyla, sansasyona yönelen medyanın en çok kullandığı yöntemlerden biri kavga ve savaş betimlemeleriyle futbol oyununu dramatize etmektir. Meydan okuma, tehdit etme, gözdağı verme futbol haberlerinin sunumunda sık kullanılan yöntemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha oynanmamış maçlarla ilgili önceden kullanılan şiddet içerikli söylemler, olası şiddet olaylarına zemin hazırlamaktadır. Özellikle üç büyükler olarak ulusal liglerde yer alan futbol kulüplerinin

maçları, birbirlerini karşı karşıya getirecek haberlerle daima “ezeli rakipler” olarak manşetlere çıkarılmaktadır. Marquez’in “Kırmızı Pazartesi” romanındaki cinayeti² hatırlatan trajik bir sonucun kaçınılmazlığını anlamak için maçın başlamasından önce yayımlanan gazetelerin spor sayfalarında yer alan haber ve fotoğraflara bakmamız yeterlidir. Bu bağlamda, Türkiye’de hayatın pek çok alanında yaşanan şiddetin³, medya aracılığıyla nasıl beslendiğini ve gazetelerin yarattıkları şiddet sarmalı ile bu sürece nasıl hizmet ettiğini görmek pek zor olmamaktadır.

Yöntem

Haberin söylemi yalnızca haberdeki yazılı ve sözlü metinle sınırlı değildir; haber metni, haberde yer alan görsel öğeler ve haberin bağlamıyla birlikte bir bütün olarak ele alınmalıdır. Söylem analizini, sistematik bir yöntem haline getirmeye çalışan Van Dijk’a göre haber metinleri yalnızca dili kullanmakla kalmaz, medyanın olanaklı kıldığı tüm kod sistemini içinde barındırır. Örneğin yazılı basın sadece konuşma dilindeki sözcükleri ve cümle yapılarını kullanmakla sınırlı kalmaz; her gazete ve her sayfa düzeninin kendine özgü bir sentaksı vardır. Bir gazete sayfasının sentaksını “büyük puntolarla basılan başlıklar, alt başlıklar, fotoğraflar ve sayfa düzeni” oluşturur. Haber başlıkları haberin geri kalanını nasıl okumamız gerektiği yönünde bize bir çerçeve çizer. Haberde kullanılan fotoğraf ve diğer görsel unsurların da anlamı demirleme işlevi gördüğü söylenmelidir (Akca, 2009, s.97-99).

Derbi maçı ile ilgili haber başlıklarının, 12 - 15 Mayıs 2013 tarihleri arasında, ulusal basını temsilen Hürriyet, Milliyet, Sabah, Vatan, Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin spor sayfalarında iki ana ekseninde ele alındığı görülmektedir.

1- Maç öncesi haberlerinde Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım’ın Galatasaray ile ilgili suçlamalarına geniş yer verildiği görülmektedir. Başkan Yıldırım’ın maç öncesi ortamı geren suçlayıcı, tehditkâr, itham eden açıklamalarına ait haberler ve haberin demirleme işlevi olarak işaret parmağını tehditkâr bir şekilde uzatmış büyük ebatlı öfkeli bir başkan fotoğrafı (bakınız Resim 1,2 ve 3).

² Gabriel Garcia Marquez’in “Kırmızı Pazartesi” (Cronica de una Muerte Anunciada: Bir Cinayetin Anatomisi) adlı romanı, işleneceğini herkesin önceden bildiği bir cinayetin öyküsü olup, 21 yaşını henüz bitirmiş Santiago Nasar’ın Pedro ve Pablo Vicario kardeşler tarafından katlini anlatır. Gerçek bir olaydan esinlenen roman, Santiago Nasar’ın töreler gereği öldürüleceğini haber alışından ertesine kadar olan zaman diliminde, ölüme çaresizlik içinde adım adım yaklaşmasını usta bir kurgu ile anlatırken, tüm kasaba halkının bu cinayete nasıl suskun kaldığına dayanır.

³ Derbi maçı sabahı, tüm gazeteler, Hatay Reyhanlı’daki bombalı saldırı ve savaş alanı görüntülerini andıran teröre dair haber ve fotoğraflarıyla kaplıdır.

Resim 1: Maç öncesinde Fenerbahçe Başkanının, Galatasaray kulübüne ilişkin suçlamalarla ve futbolda şike iddiasıyla devletin savcılarını göreve çağırdığı fotoğraf. Böylesine büyük ve suç unsuru taşıyan iddialar gergin ve öfkeli bir başkan portresi ile tamamlanmaktadır.

Resim 2: Gazetelerde öne çıkarılmış olan, yüz hatlarının ve beden dilinin oldukça gergin olduğu bu fotoğrafta, özellikle işaret parmağının tehditkâr şekli ve kolların yana açılarak kavgacı bir duruşun hakim olduğu açıkça görülmektedir. Derbi maçının gerginliği maçın oynanacağı sabah tüm gazetelerde Başkan Aziz fotoğraflarıyla okurlara bu şekilde yansıtılmaktadır.

Resim 3: Başkan Aziz'in, "Uyuşturucu İhbarı!" gibi son derece önemli ve "G. Saray numara yapıyor" şeklindeki iki farklı başlığın kafa karışıklığı yarattığı haberde, yine elleri ve yüz ifadesiyle ile hesap soran Başkan Yıldırım yer almış. Bu fotoğraf ve büyük puntolarla atılan haber başlığıyla, Türk futbolundaki şike, tribünlerde uyuşturucu kullanımı, mafyalaşma vb. gerçek sorunlar görüntü arasında anlamını yitirmektedir. John Berger'in dediği gibi görme konuşmadan önce gelmekte (1986;s.7) , fotoğraflar sözcüklerden daha öne çıkmaktadır. Öfkeli ve Galatasaray ı suçlayan Başkan G.Saray'lı taraftarı maç öncesi tahrik etmekte, tavri ve üslubuyla adeta kışkırtmaktadır.

2- İki takımın oyuncularından Sabri ile Volkan'ın maç esnasındaki kavgalarını ve sonrasında karşılıklı tartışmalarını yansıtan haber başlıkları ve bunu tamamlayan büyük boy fotoğraflarının yer aldığı görülmektedir (bakınız resim 4 ve 5).

Althusser'in yapısalci yaklaşımı eleştirici kültürel yaklaşımları büyük ölçüde etkilemiştir. Althusser sporu, eğitim, dil, sanat, din, iletişim araçları, aile, sendikalar ve siyasi partiler gibi kurumlar/örgütlerle birlikte, devletin ideolojik aygıtı olarak niteler. Bu aygıtta ideoloji saklanır ve "yaşanan durum" olur (Alemdar ve Erdoğan,1994, s.97).

Resim 4: Şiddetin kanıksandığı anlamının okunduğu haberdeki üst başlık ve altındaki fotoğraflarla, medya sorumsuzluğunun farkında olmayabilir mi? Gazetelerin hemen hepsinde ve günlerce yayınlanan Sabri- Volkan kavgasına ait fotoğraf kareleri, şiddeti okurlar ve taraftarlar için meşrulaştırmaktadır.

Resim 5: “Gerilim filmi !” başlığının yanı sıra haberin içinde tekrarlanan; boğazına sarılma, boğazına yapışma, boğazını sıkma, birbirine girme, otobüsü taşıma, atılan yabancı maddeler gibi sözcüklerle tamamlanan fotoğrafla, medyada şiddet doğallaştırılmaktadır.

Hall, temsil etme ve ‘yansıtmı’nın birbirlerinden oldukça farklı kavramlar olduklarına dikkat çekerek. “Temsil etme” var olan anlamı aktarmayı değil, şeylere anlam verme işini ima eder. Çevremizdeki kişi, kurum, olay ve olgular medyada temsil edilir.

Temsil etmenin kendisi, ‘şeylere anlam’ verme olduğu için, medyada nasıl temsil ediliyor olunduğu oldukça önemlidir. Bu temsil de medyanın kullandığı dil ve kodlarla gerçekleşir (Hall’dan aktaran Akca, 2009, s.96).

Bu bağlamda gazetelerin maç öncesinde “büyük derbi” ye ilişkin haberlerindeki söylem fotoğraflarla maç sonrasında çıkan olaylara ve sonrasında bir gencin başka bir taraftarca öldürülmesinde şiddeti daha önceden ürettiği ve bir anlamda taraftarı futbolcuları maç öncesinden bu şiddete hazırladığı haberlerdeki bulgular aşağıda ortaya konmuştur.

Bulgular

Derbi maçının sonucunda incelediğimiz altı gazeteden çıkan sonuçlara baktığımızda: İki ana eksende kullanılan haberin başlık ve fotoğraflarında; şiddet unsuru içeren sözcüklerin, sert, gergin yüz hatlarının, öfke dolu bakışların ve kavgacı beden dilinin hâkim olduğu görülmektedir. Bu şekilde sunulan haberlerin maç öncesinde ve sonrasında çıkan olayları nasıl kaçınılmaz kıldığı açıkça görülmektedir.

Atılan haber başlıklarında, “Tribünde uyuşturucu kullananlar var”, “Savcılar görevi çağırıyorum”, “Şike ve teşvik var”, “kaale almıyoruz”, “numara yapıyorlar”, “ateşin üzerine benzin”, “tiyatro oynuyorlar”, “Biz kazanınca hep şaibe”, “Cüneyt Çakır yine fiyasko” “Devlet kulüpleri incelesin”, Sütten çıkmış ak kaşıklar”, “Rakip tahrik için gelmişti”, “Azmettirici”, “Hakemin rengi Sarı-Lacivert”, “Cüneyt Çakır Fiyasko”, “Kadıköy’ün Kralı”, “Kadıköy’ün tek efendisi” gibi kavgacı, suçlayıcı, taraftarları birbirine düşürücü ve taraflı sözcüklerin öne çıkarıldığı sözcükler göze çarpmaktadır. Oysa bu şekildeki başlıkların maçtan önce tansiyonu yükseltme, maç atmosferini ve taraftarı olumsuz yönden etkilemeleri kaçınılmaz olduğundan, özellikle derbi (üç büyük kulübün karşılaşmaları) öncesinde sorunlar yaratabileceği öngörülmelidir. Zaman gazetesinin Aziz Yıldırım’ın sert ifadelerini, suçlamalarını haber başlıklara taşımadığı, haberin içinde ara başlıklarda kullandığı görülmektedir.

Gazetelerin; “Gerilim filmi”, “Olağanüstü Hal”, Linç edildim”, “Kadıköy’den çıkış yok”, “Boğaz boğaza”, “Kan aktı”, “Topa tuttu”, “Kana buladı”, “Kurban gitti”, “Kavga El Clasico”, “Holigan vahşeti”, “Bombardıman”, “Ateşin üzerine benzin dökmek”, “Zafer”, “Sahayı basmak”, “Fitili ateşlemek”, “Ezeli rakip”, gibi başlıklarla spor karşılaşmalarını savaşa ait eğretilme ile okuyucularına aktarmasının, gereğinden fazla önem kazandırılmış müsabakaların gerginliğini arttırdığını söylemek mümkündür.

Bu tür başlıklar taraftar beklentisinin yükselmesi, müsabakaların kaybedilmesi halinde şiddete varan olayların çıkması için zemin oluşturmaktadır (Özsoy, 2011, s.110).

Gazetelerde özellikle saldırganlığın bir parçası olarak erkekliği, eril dili öne çıkaran, cinsiyetçi bakışın egemen olduğu başlıklar kışkırtıcı şiddet unsuru özelliği taşımaktadır. “Anneler gününde anneme küfretti”, “Tırnak hareketi erkeğe yakışmaz”, Anne üzerinden prim çirkinlik”, “anneme ağza alınmayacak küfürler etti”, “ Sabri maniküre gitsin” gibi başlıkların tüm gazetelerde haber başlıkları ile öne çıkarıldığı görülmektedir.

Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin “Kaptanlar artık yeter”, “Bıçağı kullanan cani ruhlu katil zanlısı”, “Birbirlerinin gırtlığına yapışan futbolcular”, “Burak’ ı kurban seçtiler”, “Ateşin üzerine benzin dökülen futbol”, “ Holiganizm futbolu tehdit ediyor”, “Türkiye kan ağlıyor!”, gibi başlıklarla ana akım medyaya yakın bir duruş göstermekte olduğu görülmektedir. Ancak şiddetin nedenleri konusunda Cumhuriyet Gazetesi soruna “Sosyal medya körüklüyor” haberiyle yaklaşırken, “Zaman gazetesi, “Alkol fanatizm’i körüklüyor” başlığı ile diğer gazetelerle arasındaki görüş farklılığını ortaya koymaktadır. Gazetelerin habere attıkları başlıklar, kendi ideolojik görüşlerini söylemlerine taşıyarak haberi aktardıklarına dair örnek teşkil etmektedir.

“Dışarıda olsa cinayet çıkar”, “Tribünleri dolaşmasak taraftar sahaya inecekti”, “G.Saray Kadıköy’e tahrik için gelmiş. Onlar sevinirken 500 taraftar kapıya saldırdı, iki güvenlik kapıyı zor tuttu”, “Tribünlerden endişe duyduk”, “İki güvenlikçi olmasa statta facia yaşanırdı”, “Yakında bu günü arayacağız” başlıklarındaki özellikle ‘cinayet’, ‘facia’ sözcükleriyle bir yandan korku ve endişe duygularını üreten pekiştirici sözcükler ve haber başlıklarındaki anlamların kışkırtıcı unsurlar taşıdığı görülmektedir.

“Türkiye Kan ağlıyor”, “Burak’ın katili kim”, “Futbolda şiddeti devlet bitirir”, “Gözyaşları sel oldu”, “Futbolun Utanç günü”, “Azmettiriciler mutlu musunuz”, “Döndük en başa”, “Burak Yıldırım’ın öldürülmesi bizi sarstı” “Helal Olsun”,” Yine kavga çıktı”, “ Gelenek bozulmadı”, “Futbolun tadı kaçtı”, “Burası Türkiye”, gibi şiddeti kanıksayıcı, kadercı, habere oldu-bitti gözüyle bakışın ifadesi başlıklar da bu süreçte medyanın kendini gerçekten sorgulamadığının göstergesidir.

Sonuç

Türkiye’de yazılı basında yer alan spor haberlerinde, özellikle de manşetler ve haber başlıklarında kullanılan provokatif dil, rakip taraftarlar arasında gerginliği körükleyerek, şiddeti beslemekte ve yaygınlaştırmaktadır. Ancak futbolun medyadaki

temsilinde “anlam”ın şiddet üzerine kurulduğu ve futbola ilişkin söylemlerin şiddeti besleyen bir dil üzerinden yürütüldüğü gözden kaçırılmaması gereken bir olgudur.

Tam da derbi maçıyla aynı günlere denk düşen zamanda basında yer alan bir haber başlığı ve haberin içeriği, medyanın şiddeti nasıl meşrulaştırdığına ve şiddet kültürünü nasıl beslediğine örnek teşkil etmesi açısından çarpıcı bir örnektir. Haber “FEDA OLSUN!” başlığını (13 Mayıs 2013; Milliyet, s.25) taşımaktadır. Beşiktaş Gençlerbirliği maçının ardından, İnönü Stadı’nı görüntüleyen fotoğrafın hemen üstünde, iri puntolarla verilmiştir. Gazetelerde, taraftarların maç bitiminde sahaya inerek merdiven, koltuk ve çimleri sökerek verdikleri büyük zararı ve şiddet görüntülerini çeşitli fotoğraflarla ana sayfadan başlayarak veren bu haber; “KAPANIŞ BALOSU”, “Çarşı savaş alanına döndü”, “Binlerce taraftar sahaya girdi, karşılaşmanın ardından BJK İnönü’den bir hatıra almak için uğraştı. Kimi koltuğu söktü, kimi bir parça çime razı oldu. Filelerden koparanlar, kendini şanslı sayarken, kale direkleri bile parçalanarak götürüldü” başlıkları yer almaktadır.

Gazetede “Feda olsun!” başlığı altında, Beşiktaş Kulübü teknik direktörü Samet Aybaba’nın şu sözleri yer almaktadır:

Masraf olacak ama taraftarımızın o mutluluğunu görmeye değer. Manzara o kadar güzeldi ki uzun süre staddan çıkamadık... Taraftarlarımız müthiş. Onların bu tutkusu Beşiktaş’ı büyük yapıyor. Ben şaşkınlık, hayranlık ve duygu dolu bir biçimde onları izledim. Taraftarlarımız her şeyimizi aldı, beni de götürmesinler diye içeriden onlara baktım.

Futbol taraftarlığının bu “tehlikeli ve amiyane” sözlerle yüceltilerek şiddetin adeta meşrulaştırıldığı haberdeki söylem; şiddeti bir yandan sıradanlaştırırken, diğer yandan nasıl yeniden inşa edip ürettiğine dair son derece önemli ipuçları taşımaktadır.

Futbolda medyanın ve konumuz itibariyle yazılı basının şiddeti yaygınlaştırma da rolü son derece önem taşımaktadır. Medyada gerçeklik tasarımının bir aracı olarak dil önemli bir göreve sahiptir. Dil, iktidarın bir aracıdır; iktidarın bu aracının nasıl kullanıldığı ise, medyaya göre değişmektedir. Futbol dilinde eğretilmeler yapılandırılmakta ve futbol haberleri aracılığıyla geniş toplumsal kesimlere iletilmektedir. Yaşamın her alanına nüfuz etmiş başat erkek egemen kültürün tamamlayıcısı olarak sıklıkla savaş metaforlarının kullanıldığı futbol karşılaşmalarında, bu bağlamda temsilen askeri kavramlardan yararlanılmaktadır. “Saldırı”, “savunma”, “bomba”, “bombardıman”, “zafer”, “gerilim” “imha”, savaş alanı”, “barut gibi” gibi sözcükler ve karmaşık oyun durumunda “ikili mücadele” “ezeli rakip” gibi kavramlar,

futbol oyun alanında ortaya çıkan olayları anlatmak için sık sık kullanılmaktadır (Alver, 2008; 241).

Futbol bir “erkek oyunudur” ve başarılı olmak esas amaçtır. Futbolda şiddeti futbolcuların sahada gösterdikleri şiddet ile taraftarların maç sonrası gösterdikleri şiddet olarak sınıflandırabiliriz. Ama her ikisinde de hareket noktası bu tür davranış biçimlerini erkek egemen toplumun erkeğe vermiş olduğu maskülen davranış biçimini olumlamasından kaynaklanmaktadır (Yengin,1996, s.279) ve medyanın bu olumlamadaki rolünü (derbi maçı sonrasında iki takımın kaptanları arasında yürütülen sözlü şiddetin dayanak noktasını, cinsiyet ile ilgili söylemlere dayandırıldığı haber başlıklarında verilmiştir) yadsımak mümkün değildir.

Gençlerin futbol söz konusu olduğunda gösterdikleri taşkınlıkları, ev, çevre ve egemen kültürel ilişkiler içinde duydukları ezilmişlik ve yenilmişliklerinde kendilerine futbolda taraftarlık yoluyla psikolojik ezme fırsatı bulmaları ve düzeni bilinçsizce desteklemeleri incelenmesi gereken en önemli konulardandır. Gençlerin seyirci ve taraftar olarak taşkınlıkla elde ettikleri kazanç belki de ekonomik, siyasal ve cinsel sorunlarından kaynaklanan ‘psikolojik boşalma’ dır (Erdoğan 2008;s.39). Ancak şiddete yol açan gerçek sorunları ortaya koymak (varlığını tehlikeye atacak) yerine, devletin ideolojik aygıtı; bir ajanı olan medya eliyle şiddetin meşrulaştırılarak, kitleleri futbola bağlamanın, egemen ideolojinin ve iktidarın varlığını sürdürmesinin teminatı anlamına geldiğini bilmek önemlidir. Futbol karşılaşmalarının ulusal liglerde yer alan ve üç büyükler olarak adlandırılan futbol kulüplerini karşı karşıya getirecek haberler ile sunulması 1990’lı yılların sonuna doğru dünyada ve Türkiye’de yaşanan siyasi ekonomik değişiklikler sonucu küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle dönüşen medyanın reyting ve tiraj kaygısından kaynaklanmaktadır.

Milliyet Gazetesi’nde “Azmettiriciler mutlu musunuz?” başlığı ile verilen haber (25 Mayıs 2013 s.29) ve “Derbi maçından sonra evine gitmekte olan gencecik bir insanın sırf karşı takımın taraftarı olduğu için kalbinden bıçaklanarak öldürülmesi gününe nasıl getirildiğimizi artık açıkça ortaya koymalıyız. Hazırsanız kimseyi atlamadan cinayetin azmettiricilerini sıralayacağız” alt başlığı ile sunulan haberde, şiddetin nedeni olarak bazı kulüp yöneticilerinin isimlerinin baş harflerinin verilmektedir. Haber gerek başlığı gerekse içeriğiyle gazetenin bu konudaki ciddiyetini tartışmalı hale getirecek niteliktedir:

Televizyonlarda tek bir gün dostluktan kardeşlikten söz eden duydunuz mu? Dostluk mesajları verecek bir insanın ekrana çıkarıldığına şahit

oldunuz mu? Sözde futbol uzmanları Einstein'ı kıskandıracak bir zekâlarıyla (!) öyle garip yorumlar yapıyorlar, insanların birbirine girmeleri için öyle abuk sabuk laflar ediyorlar ki pes doğrusu... Cacık yapan mı istersiniz, kâğıt yiyen mi, en kavgacı tipleri ekrana çıkarıp reyting peşinde koşan mı? Etrafa hakaret yağdıran mı?

Anneler Günü'nde öldürülen Burak Yıldırım kardeşim, seni katleden katilin azmettiricileri işte bunlar... Sen ölürken cebinde belki de ömür boyu saklamak istediğin maç biletinden başka bir şeyin yoktu. Onların ise milyon Euroları, villaları, zırhlı araçları özel korumaları var. Sen hayallerinle birlikte toprağın altındasın, onlar Türkiye'de futbolu tamamen bitirme çabalarına devam ediyorlar.

Muhabir bir yandan medyayı eleştirir gibi görünürken, son cümleleriyle bu konuda gerçeklikten ne kadar uzak olduğunu gözler önüne sermektedir. Haberde gencin ölümüne gösterilen naif tepkiyle, zengin-yoksul karşılaştırmasındaki klişeleşmiş sözcüklerle taraftarlığın yüceltilerek, şiddetin nedenlerine gerçekçi bir bakışın zedelendiği-engellendiği görülmektedir.

“Azmettiriciler mutlu musunuz?” şeklindeki bu duygusal haber başlığı Türk basınının futboldaki şiddet konusuna bakışının bir özetidir. Maç anındaki kavga görüntülerinin yer aldığı haberin özellikle son cümleleri, futboldaki şiddet konusunda konunun bir sistem ve ideoloji sorunu olarak ele alınması gerektiğini ve çözümün bu anlamda oldukça zor olduğunu altını bir kez daha çizmektedir.

Kaynakça

- Akca E.B. (2009) “İdeoloji-Dil-Söylem ve Anlam İlişkisi: Medyada Anlamın Toplumsal İnşası”, Medyada Gerçekliğin İnşası, Ed: İsmet Parlak, Çizgi Yayınları, İstanbul, ss.77-106.
- Akşar, T. “Futbolda Şiddetin Kökenleri”, 16 Şubat 2004, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/257334.asp> Erişim tarihi: 14-09-2013.
- Alemdar K., Erdoğan İ. Popüler Kültür ve İletişim (1994) 1.B. Ümit Yay. Ankara
- Alver F. (2008) Kapitalist Üretim Sürecinde Irkçılık, Futbol Ve Medya Sayı 26 s.223-248 <http://www.irfanerdogan.com/dergiweb2008> Erişim tarihi: 2 Temmuz 2013
- Berger J., (2013) Görme Biçimleri 19. B. (çev.) Yurdanur Salman, Metis yayınları, İstanbul
- Bora, T ve Uluğ, T.” (2003) “ Samandıra, Florya, Fulya Türkiye’de Spor/Futbol Medyasının Son 20 Yılı Üstüne “, Tılıç L.Doğan (der.) Türkiye’de Gazetecilik Eleştirel Bir Yaklaşım, ÇGD yayınları, Ankara
- Çağlayan, H. S., Fişekcioğlu, İ. B. (2004). “Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler”.s: 131-132, Selçuk Üniversitesi; Yüksek lisans tezinden bir bölüm; <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr>
- Erdoğan İ. (2008) “Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:26, Kış-Bahar, ss.1-58 <http://irfanerdogan.com/makalelerson/futboluinceleme.pdf>

- Fiske J. Popüler (1999) Popüler Kültürü Anlamak 1. B.(çev.) Süleyman İrvan, Ark yayınları, Ankara
- Gür, A. (1979). Spor ve Sosyal Sınıflar, Aydınlık Yayınları, İstanbul Yayınları, 1. Bs., İstanbul.
- Hacısofuoğlu, İ; Koca, C. (2011) “Spor Medyasında Hegemonik erkekliğin (Yeniden) Üretimi: Delikanlı Gibi Yaşayın Delikanlı Gibi Oynayın”, Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil, Ed. İrfan Erdoğan, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Karabağ, İ. (2010). Dil ve Şiddet. İkaros Yayınları, İstanbul.
- Köknel, Ö. (2013). Şiddetin Dili, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Kuçuradi İonna, (3 Mart 2007) “Şiddete Felsefeyle Bakınca”. Ankara TTB Sağlık Sempozyumu; <http://www.ttb.org.tr/kütüphane/şiddet/sempozyumu.pdf>
- Mutlu, Erol, (1996). “Avrupa’yı Salladık, İngiltere’yi Sarsacağız: Futbol Milliyetçilik ve Şiddet”, Şiddet, 11.Baskı Sayı: 6-7, ss:366-377; Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Mutlu, Erol, (2005). Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Oktay A. (1995). Medya ve Hedonizm, Yön Yayınları, İstanbul.
- Özsoy S. (2011) “Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve Şiddet İçerikli Metaforlar”. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi E-dergisi, Sayı:1, ss.90-91, <http://www.gumushane.edu.tr/media/uploads/egifder/articles/1-5.pdf>
- Rowe, D, (1996). Popüler Kültürler Rock ve Sporda Haz Politikası, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Taylor S. E, Peplau L.A. Sears D.O., (2010). Sosyal Psikoloji, Çev. Ali Dönmez. İmge Kitabevi, 2B., Ankara.
- Trend D. (2008) 1.B Medyada Şiddet Efsanesi (çev.) Gül Bostancı, YKY İstanbul
- Ulus, S. (2007). “Sporda/Futbolda kısırlatılan Şiddet ve Milliyetçilik” . Marmara İletişim Dergisi, Sayı:12, İstanbul.
- Yengin, H. (1996), Medyanın Dili, Der Yayınları, İstanbul.

İnternet

“Brezilya Futbola Bağlı Ölümelerde Birinci”, haberler.com, 21 Temmuz 2009, <http://www.haberler.com/brezilya-futbola-bagli-olumlerde-birinci-haberi/> (Erişim tarihi: 14-09-2013).

Tarhan N. “Fanatizm” –Yenisafak.com.tr-20.11.2010-Yeni Şafak 3 Eylül 2010 (Erişim tarihi :15-09-2013).

Tuğrul Akşar, “Futbolda Şiddetin Kökenleri”, 16 Şubat 2004, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/257334.asp> (Erişim tarihi: 14-09-2013).

Gazeteler

-Deniz Kavukçuoğlu, “Şiddet 2”, Cumhuriyet, 14. Kasım 2004, s.17.

EKLER

EK 1: Gazetelerde derbi maçı haberi: Manşet, alt ve üst başlıklar

12 Mayıs 2013

Hürriyet

- Mali kongrede konuşan Aziz Yıldırım, sarı kırmızılı kulübü hem borsadaki sermaye yatırımını hem stat hem de alkışlama polemiklerinden topa tuttu
- HER ŞEYİ YAPIP SONRA EL UZATMAK GALATASARAY GELENEĞİDİR
- İşinize geldiği zaman diyeceksiniz ki, ‘elimizi uzatacağız’ Onlar bu tür numaraları hep yaparlar Bunların yaptığı hadiseler eğer doğruysa, SPK bizlere de aynı yolu gösterebiliriz biz de yapalım
- G. Saray’ın yanıtı gecikmedi Bu kulüp başkanını kale almıyoruz
- Boğaz Boğaza Kavga

Milliyet

- G.SARAY NUMARA YAPIYOR”
- Yıldırım, “işinize geldiği zaman diyeceksiniz ki ‘kolumuzu uzatacağız, elimizi uzatacağız ‘ ancak Galatasaray ananesidir” Kendileri her şeyi yapıp, ama sonradan elini uzatma numarası yaparlar. Sonra yine aynı dönerler” dedi
- UYUŞTURUCU İHBARI!
- Sarı lacivertli kulübün patronu Fenerbahçe tribünlerinde uyuşturucu olduğunu belirtti, “ buradan devlete söylüyorum. Savcılar şikâyet istiyorlarsa ediyorum. Saç örnekleri alsınlar, incelesinler. Ailelere çocuklarınıza sahip çıkın” dedi.
- Sıkı Güvenlik
- ZAFER ORTADA!
- Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım, Mali Kongrede Uzun Süre Konuşulacak Ağır Açıklamalarda Bulundu

Sabah

- BOMBARDIMAN
- G. Saray başkanı ‘önümüz kesiliyor’ diyor, savcı nerde
- G.Saray ananesidir her şeyi yapar ‘elimi uzattım’ der
- SPK G.Saray’a gösterdiği yolu bize de gösterebiliriz yapalım
- Tribünde uyuşturucu var devlete şikâyet ediyorum
- Tiyatro oyunu oynuyorlar
- Biz kazanınca hep şaibe
- Devlet Kulüpleri incelesin

Vatan

- 2007’ DE NEREDEYDİNİZ!
- “Şampiyonluğa oynuyorsak şike ve teşvik var!”
- Yine Kale almıyoruz
- F. Bahçe Başkanı Azizi Yıldırım, Alkış Bekleyen G.Saray için çok sert konuştu
- Tiyatro oynuyorlar. Alkışlayıp alkışlamamak...2007 de gittik oraya, sahaya yağmur yağdı. Bunları O zaman söylemediler.”
- G. SARAY’IN FARKI ORTA ALANDA SAKLI
- G. Saray en iyi zamanında da F. Bahçeyi yenemedi. Ama sarı-lacivertlilerin orta alanı çok yorgun. Eksikleri de çok. 2. Yarıda oyundan düşeceklerdir. Bu karşılaşmanın favorisi olmasa da oyun üstünlüğü, daha formda olan sarı-kırmızılılarda olacaktır

Cumhuriyet

- F.BAHÇE- G.SARAY KAVGASI

- DERBİ ÖNCESİ EZELİ RAKİPLERİN KARŞILIKLI AÇIKLAMALARI ORTAMI GERDİ

- “TİYATRO OYNUYORLAR,” “2006’da BİR ŞEYLER OLMUŞ,” “DEVLET KULÜPLERİ İNCELESİN”, NUMARA YAPIYORLAR”, “GELECEKSEN BENİ ARA”, G.SARAYPARA YOK DİYE AĞLIYORDU”, “SAVCILARI GÖREVE ÇAĞIRIYORUM”, “TRİBÜNLERDE UYUŞTURUCU KULLANANLAR VAR”, “BEDAVA STADA OTURDULAR”

- GALATASARAY: KALE ALMIYORUZ
- ATEŞİN ÜZERİNE BENZİN

Zaman

- DERBİ ÖNCESİ SERT MESAJLAR VERDİ

-Fenerbahçe Olağan Genel Kurulu’nda konuşan Başkan Azizi Yıldırım, gündemi değiştiren çok sert açıklamalar yaptı. Özellikle Galatasaray’a göndermelerde bulunan Aziz Yıldırım, Sarı Kırmızılı kulübün başkanı Ünal Aysal ve TFF başkanı Yıldırım Demirören’in yemek buluşmasını savcılara şikâyet etti

13 Mayıs 2013

Hürriyet

- Holigan Vahşeti
- Volkanla Sabri’nin Kadıköy’deki kavgası yüzümüzü kızarttı
- ONLAR KAPTANSA BUNLAR NE
- YIL 1969 Stat İnönü. Metin Oktay’ın jübile maçı. G. Sarayın efsanesi ‘çubukluyu’ F. Bahçe’nin yıldızı Can Bartu’ da ‘parçalıyı’ sırtına geçiriyor.
- YIL 2013 Stat: Saracoğlu. Volkan Sabri’yi boğazlıyor. Sabri Volkan’a el ense çekiyor. İki milli oyuncu kızarıp oyundan böyle atılıyor.
- Volkan, G. Saraylı oyuncu hakkında ağır ifadeler kullandı
- Sabri maniküre gitsin
- Onun yaptığına bir şeyin tırnağı gibi diyeceğim ama demeyeyim. Sabrinin acilen maniküre pediküre gitmesi lazım

Milliyet

- BU DERBİ UNUTULMAZ 2-1
- 14 Yıldır Fenerbahçe’yi Kadıköy’de yenemeyen Galatasaray yine aynı kaderi yaşadı. Heyecanı, temposu ve çıkan olaylarla derbi tarihe geçti
- “LİNÇ EDİLDİM”, “
- Aykut Kocaman, Belediye maçı sonrası Galatasaray ile ilgili sözlerinden dolayı belli bir kesim tarafından linç edildiğini, hedefe konulduğunu söyledi, “Sahadaki kutlama insanlara pek çok şeyi anlatıyor diye düşünüyorum” dedi.
- OLAĞANÜSTÜ HAL!
- Şükrü Saraçoğlu Stadi’nda dün güvenlik üst düzeydeydi. Tribünlerin önünde taraftara dönük özel güvenlik elemanları oturtuldu, hemen arkalarında ise yine taraftara dönük çevik kuvvet personeli sahayı çevreledi.
- “ÇAKIR’A ÖFKE”
- Derbiden sonra Galatasaray cephesinde hakeme büyük tepki vardı. Cüneyt Çakır’ın takdir haklarını Fenerbahçe’den yana kullandığını kaydeden Taffarel’e Hakem kendini belli etti” dedi.
- TERİM’ E AĞIR SÖZLER
- Fenerbahçeli taraftarlar maçı protokolden izleyen Fatih Terime küfürlü tezahüratta bulundu. Tribünler Hasan Şaş ve Ümit Davala’ya da çok büyük tepki gösterdiler.
- MERHABA BİLE DEMEDİLER

- Galatasaraylı yöneticiler Saracoğlu'nda karşılanmamaları için "Bizim Arenada gösterdiğimiz misafirperverliğin yüzde 1'ini bile göremedik. Galiba Yıldırım'dan korktular" dedi.

- "KLASİK ESER !"

- "FENERBAHÇE KADIKÖYDEKİ GALATASARAY ZAFERLERİNE BİR YENİSİNİ EKLEDİ" "

- "GERİLİM FİLMİ !"

- Fenerbahçeli Volkan ile Galatasaraylı Sabri Eyüboğlu birbirine girdi, ikisi de birbirinin boğazına sarılınca, futbolcular kırmızı kartla oyun dışı kaldı. Tribünden atılan yabancı maddelerden dolayı da oyun 5 dakika durdu

- Oyunu provoke etsin diye girdi

- Kadıköy'den çıkış yok!

Vatan

- SÖZÜNÜZÜ TUTTUNUZ HELAL OLSUN

KAVGA EL CLASICO

- EZELİ REKABETTE YİNE KAVGA ÇIKTI, GELENEK BOZULMADI

- ÇIKARKEN KÜFÜR ETTİ

- CÜNEYT ÇAKIR YİNE FİYASKO!

- Uzatma dakikalarında Volkan İle Sabri'nin tartışması diğer oyuncuların da katılımıyla büyüdü. İki takımda da kaptanlık yapan ayrıca milli takımda forma giyen ikili kırmızı kartla oyun dışı kaldı

- G.Saray Kaleci Antrenörü Taffarel' den Cüneyt Çakır'a Ağır İtham:

- HAKEMİN RENGİ SARI- LACİVERT

- Açık hatalar yaptı. Belli etti kendini. Maç boyunca rakip takımın yanındaydı. 2. golde %100 faul var. F. Bahçeliler'e saygı gösterdik ama aynısını göremedik. Yedek kulübelerinin tutumu çok kötüydü.

Sabah

-Kadıköy'ün tek efendisi F. Bahçe

-19 yaşındaki Burak Futbol terörüne kurban gitti

Cumhuriyet

- Kadıköy'ün Kralı F. Bahçe

- İki kırmızı kartın çıktığı maçta G.Saray'ı Weboyla yendi

Zaman

- Kadıköy'de gelenek bozulmadı

- Volkan atıldı kaleye Topal geçti

- Derbi sonrası kan aktı; bıçaklanan taraftar öldü

14 Mayıs 2013

Hürriyet

- Yöneticisi oyuncusu ve taraftarı, sözleri, yaptıkları ve duruşlarıyla fitili ateşledi, futbolu futbol olmaktan çıkardı

-HANGİSİ DAHA BETER

- Derbi sonrasındaki olaylarda kimse sorumluluktan kaçamaz. Demeçleriyle ortamı gerenler, sahada tekme ve küfürlerle 'kahramanlık' yapıp tribüne oynayanlar ve her zaman 'tahrik olmaya hazır' bir kitle... Sonuç: Yakında bugünümüzü bile arayacağız

- Mobese Burak'ın katilini Yakaladı "Ne olur ölme Burak".

-Kaptanların Küfürlü Kavgası Biri F. Bahçe'nin diğeri G.Saray'ın son yıllarına damga vuran iki tecrübeli kramponun söz düellosunda ağza alınmayacak küfürler havada uçtu

- Volkan: Hasan Şaş bana öldürecek gibi baktı

- Saha içindeki karşılıklı diyaloglar duyanları utançtan yerin dibine sokarken ezeli rakipler arasında bir türlü sağlanamayan fair play'e bir kez daha onarılmayacak kadar büyük yara verdi

Milliyet

- MAALESEF BİR ALEX DEĞİLİZ!
- İngiltere' de Alex Ferguson rakibin alkışları arasında görevine veda ederken Türkiye de statlar dövüş kulübü gibiydi"
- DOSYA ÇOK KABARIK

Vatan

- DIEDER DROGBA, DERBİDE YAŞANAN OLAYLARIN HAKEM CÜNEYT ÇAKIR'IN HATALARINDAN KAYNAKLANDIĞINI SÖYLEDİ
- BEN BÖYLE MAÇ GÖRMEDİM
- Bunlar nasıl insanlar? Çok sayıda derbi maçına çıktım ancak böylesi ile karşılaşmadım. Yaşananların sorumlusu tamamen hakem Çakır.
- Volkan Demirel'e bir hareketinden sonra "Sen ne yapıyorsun" dedim, o ise bana "sen karışma, kendi işine bak. Burası Türkiye" cevabını verdi"
- G. SARAY BAŞKANI ÜNAL AYSAL'DAN EZBER BOZAN AÇIKLAMALAR
- Mahalle Çocukları gibi birbirlerini boğazladılar
- Anneler gününde kutlamaya küfürle yanıt verdiler
- F.BAHÇE YÖNETİMİNİN DÜN YAPTIĞI HASAR TESBİTİNDEN ÇIKAN SONUÇLAR İÇLER ACISI
- Yenilseydik Sahayı basacaklardı
- Maçta yüzlerce meşale yakan taraftarların bir o kadarını da olası mağlubiyet halinde futbolculara atmak için sakladıklarını tespit eden yöneticiler büyük bir faciadan dönüldüğü fikrinde birleşti

Sabah

- FUTBOLUN UTANÇ GÜNÜ (Manşet)
- Holigan terörü ligleri kana buladı. İstanbul da derbi sonrası genç bir taraftar öldürüldü. İzmir de 'göz-göz' küme düştü, ortalık savaş alanına döndü
- Volkan Demirel ve Sabri Sarioğlu... Ezeli rekabetin iki yakasında kaptanlar ve milli forma giyiyorlar. Her derbinin olay adamı olmayı başarıyorlar İşte iki futbolcunun akılda kalan vukuatları
- Devre arası küfür sahada boğaz boğaza
- OLAĞAN ŞÜPHELİLER
- "Boğaz'ın Derbisi" nde birbirlerini boğazlayan Volkan ve Sabri'nin bu ezeli rekabette ilk vukuatları değil. Sahada oynamak yerine 'tribünlere oynayan' iki milli oyuncuyu Sabah yazarları masaya yatırdı

Cumhuriyet

- ATEŞİN ÜZERİNE BENZİN DÖKÜLEN FUTBOLDAKİ KUTUPLAŞMA SONUNDA 'CAN' ALDI, TÜRKİYE KAN AĞLIYOR!
- BURAK'IN KATİLİ KİM?
- Gözyaşları Sel Oldu
- Futbolda Şiddeti devlet bitirir

Zaman

- FUTBOLUN TADI KAÇTI
- Süper lig ve PTT 1. ligde olaylı bir hafta sonu geride kaldı. Çirkin görüntülerin izlendiği Fenerbahçe-Galatasaray derbisinin ardından kan döküldü, 19 yaşında bir taraftar öldürüldü. Olumsuz manzaralar statlardan sokaklara taşdı. Sporseverleri futboldan soğutan gelişmeler üzerine bu oyun için de çözüm sürecine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıktı
- Alkol fanatizmi körüklüyor

- Holiganizm futbolu tehdit ediyor
- Yıldırım ailesine ikinci evlat acısı

15 Mayıs 2013

Milliyet

- AZMETTİRİCİLER MUTLU MUSUNUZ ?
- Derbi maçtan sonra evine gitmekte olan gencecik bir insanın sırf karşı takımın taraftarı olduğu için kalbinden bıçaklanarak öldürülmesi gününe nasıl getirildiğimizi artık açıkça ortaya koymalıyız. Hazırsanız kimseyi atlamadan cinayetin azmettiricilerini sıralayacağız
- DÖNDÜK EN BAŞA!
- Yıldız futbolcuların gelişi ve Avrupa kupalarında takımlarımızın bu sezonki yükselişi ile adından söz ettirmeye başlayan Türkiye, ardi ardına gelen “istenmeyen olaylar” ile imaj kaybına uğradı. Daha birkaç hafta evvel ülkemize övgüler yağdıran dış basın şimdi yaşanan olumsuzlukları sıralamaya başladı.
- SÜTTEN ÇIKMIŞ AK KAŞIKLAR!
- Sabri, “Volkan anneme ağza alınmayacak küfürler etti” dedi, milli kaleci cevap verdi; Durduk yere kimseye dalaşmam hakaret etmem. Sabri arkadaşım değil, bundan sonra da olmayacak. Basın önünde şov yapmasın”

Sabah

- TRIBÜNLERİ DOLAŞMASAK TARAFTAR SAHAYA İNECEKTİ
- G. Saray Kadıköy’e tahrik için gelmiş. Onlar sevinirken 500 taraftar kapıya saldırdı, iki güvenlik kapıyı zor tuttu
- Burak Yıldırımın öldürülmesi bizi sarstı
- Tribünlerden endişe duyduk
- İki güvenlikçi olmasa statta facia yaşanırdı
- Rakip tahrik için gelmişti Tüm bunlar Webo’dan....
- Derbide kavga eden ikili barış mesajları yerine restleşmeyi seçti
- Sabri Volkan diye birini tanımıyorum
- Volkan’ın beni tanınması önemli değil
- Kadıköy’de kavga edip oyundan atılan Volkan ve Sabri derbiden 48 saat sonra birbirlerini suçlamaya devam etti.

Vatan

- SABRİ ANNELER GÜNÜNDE ANNEME KÜFRETTİ”DEDİĞİ VOLKAN’IN BEYANLARININ DA YALAN OLDUĞUNU SÖYLEDİ
- DIŞARIDA OLSA CİNAYET ÇIKAR
- “TIRNAK HAREKETİ ERKEĞE YAKIŞMAZ
- ANNE ÜZERİNDEN PRİM ÇİRKİNLİK
- Böyle kutsal bir konuda kamuoyuna yalan yanlış bir şeyler söylemek doğru değil İlk açıklama yapanın haklı olduğunu düşünüyor. Mahcubiyetten böyle konuşuyor

Cumhuriyet

- Futboldaki holiganizm cep telefonu ve tablet bilgisayarlara kadar indi, küfürleşme ve tehditler üst noktada
- Sosyal Medya körüklüyor
- Burak’ın katil zanlısı yakalandı
- İşte sığağı sığağına ilk ifade
- Derbide kavga eden Volkan ve Sabri tartışmalarına saha dışındada devam ediyor
- Kaptanlar artık yeter !
- Burak Yıldırım’ın katil zanlısı, 3 ayrı suçtan sabıkalı çıktı SUÇ VAR CEZA YETERSİZ

- Fenerbahçe-Galatasaray derbisinden sonra bir gencin öldürülmesi, fanatizmi sahadaki mücadelenin önüne geçirdi. Maçlarda yaşanan çirkin manzaralar, güvenlik önlemleri ve

cezaların yetersiz kaldığını da gösterdi. Gençlik ve Spor Bakanlığı ise olayların önlenmesi için suça karışan insanların en az 3 ay süreyle hapis yatması gerektiğine vurgu yaptı

EK 2: Türk Futbolunda Şiddet Kronolojisi

7 Eylül 1967: Kayserispor-Sivasspor maçında 40 kişi öldü. 600 kişi yaralanmış, tribünler ateşe verilmiştir.

25 Haziran 1969: Kırıkkale-Tarsus İdman Yurdu maçında taraftarların birbirlerine girmeleri sonucunda 10 kişi öldü, 102 kişi yaralandı.

13 Aralık 1991: Beşiktaş taraftarı mühendis Oktay Akdemir, Galatasaray taraftarlarıncı dövülerek öldürüldü.

13 Aralık 1993: Alibeyköy'deki bir kahvehanede Fenerbahçe-Beşiktaş maçını izlerken Fenerbahçe'nin galibiyetine sevinen Şenel Yeter, dövülerek öldürüldü.

14 Aralık 1999: Fenerbahçe'nin kupada Pendikspor'a 2-1 yenilerek elenmesinin ardından tesisleri basan ve amigoların başını çektiği bir grup taraftar, futbolcuların çıkmasına izin vermezken kaleci Rüştü Rençber'e saldırdı.

5 Nisan 2000: Galatasaray-Leeds United maçı için İstanbul'a gelen iki İngiliz taraftarı, Taksim'de taşkınlık yapınca bıçaklanarak öldürüldü.

13 Mayıs 2001: Diyarbakırspor-Altay maçı öncesinde iki gazeteci dövüldü, İstanbul ve İzmir'den gazeteciler makineleriyle bir odaya kilitlendi, rakip takımın soyunma odasına zehirli gaz sıkıldı, sahaya patlayıcı maddeler yağdı, görüntü almaya çalışan TRT kamerasının görüntü alması engellendi.

5 Nisan 2003: Kayserispor-Ç. Rizespor maçının bitiminde çıkan arbedede, fanatiklerin saldırısına uğrayan AK Parti Rize Milletvekilleri Abdülkadir Kart, İmdat Sütüoğlu ve İlyas Çakır yaralandı.

5 Ağustos 2003: İzmir'de Karşıyaka taraftarları arasında tribünlerde çıkan kavgada Murat Kongu altı yerinden bıçaklanarak öldürüldü.

21 Kasım 2004: Beşiktaş-Çaykur Rize maçı sırasında kapalı tribünde çıkan kavga sonrasında Cihat Aktaş bıçaklanarak hayatını kaybetti.

3 Aralık 2006: Fenerbahçe-Galatasaray maçının öncesinde Mecidiyeköy'den maça gitmeye hazırlanan bir polis memuru bıçaklanırken, karşılaşma boyunca da statta yabancı madde yağmuru hiç dinmedi. Galatasaray kalecisi Mondragon, mücadele öncesinde bir pet şişenin hedefi olurken, Galatasaray Teknik Direktörü Erik Gerets'in de alını, kendisine isabet eden bir cisim nedeniyle yarıldı.

19 Mayıs 2007: Futbol tarihimize "Su derbisi" olarak geçen Ali Sami Yen'deki Galatasaray-Fenerbahçe maçında konuk oyuncular taç çizgisine ne zaman gelse, tribünlerden pet şişeler yağdı. Maçta yabancı madde yağmuru dinmeyince hakem Bülent Demirlek maçı 15 dakika daha durdurdu, ancak sonrasında mücadele devam etti.

6 Mart 2009: Ligin 7. haftasında oynanan Bursaspor-Diyarbakırspor maçının rövanşında mücadele sadece 17 dakika oynandı. İlk düdükle sahaya atılanlardan dolayı karşılaşma 5 dakika geç başladı. Bu sırada bir muhabir yaralanırken, 17. dakikada sahaya atılan bir madde yardımcı hakem Kemal Yılmaz'ın sakatlanmasına neden oldu, hakem Mustafa Kamil Abitoğlu, maçı tatil etti.

26 Eylül 2009: Bursa Atatürk Stadı'nda oynanan Bursaspor-Diyarbakır spor maçında, Yeşil-Beyazlı taraftarların 90 dakika boyunca "PKK dışarı" sloganı atmasıyla gerilen ortam sonrasında, taş ve koltuk yağmuru yaşandı. Arbedede 10 kişi yaralanırken, beş kişi gözaltına alındı.

26 Ekim 2009: Fenerbahçe-Galatasaray derbisinde ısınma sırasında Arda'yla Baroni arasında itişmeler yaşanırken, bu sırada tribünlerden atılan bir cisim yardımcı hakem Tarık Ongun'un kafasına geldi. Ongun'a dikiş atılırken, maç 12 dakika geç başladı.

13 Eylül 2010: Bank Asya 1. Lig'de oynanan Samsunspor-Mersin İdman Yurdu maçının 42. dakikasında konuk ekip teknik direktörü Yüksel Yeşilova, ağabeyi tarafından bıçaklandı (Radikal 22.09.2010) "Vur kır parçala bu maçı kazan tarihçemizden"; Kaynak: <http://www.radikal.com.tr/spor/> -1020176 ; erişim Tarihi:15 Eylül 2013)